

SZAKIRODALOM

Horváth István: Párhuzamos közszolgálat. A közalkalmazotti és a köztisztviselői törvény együttes magyarázata. Budapest, 2009, SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.

Többszörösen is rendkívüli nehézségeket vállalt a szerző az évek óta kommentárjaival jelentkező kiadónál közreadott munkájával. Napjainkban szinte megoldhatatlan feladatnak tűnik önmagában a közszolgálat jogi szabályozásának és jogalkalmazásának a gyakorlat számára való feldolgozása is, hiszen a hektikusan változó tételes jog áttekintése sem mindennapi célkitűzés. Korántsem véletlen, hogy az utóbbi években gyakorlatilag hiányoznak a korábban rendszeresnek mondható közalkalmazotti, illetve köztisztviselői jogi kommentárok. (Egyedülként talán Cséffán József évek óta rendszeresen megjelenő Kjt-magyarázatát említhetnénk.) A szerzői/kiadói célkitűzés más oldalról azért is intellektuális bátorságra vall, mert a két jogterület, a közalkalmazottak és köztisztviselők jogának utóbbi években mutatkozó fejlődése erősen divergál. Ez még akkor is helytállónak tűnő megállapítás, ha a jogalkotó az egyes munkajogi jogintézményekre vonatkozó szabályok gyakori változtatása során – a jogrendszerbeli koherencia-zavarok kiküszöbölése érdekében – láthatóan igyekszik figyelemmel lenni a munkajog egyes részterületeire, illetve ezek kölcsönhatásaira. Azt semmiképpen sem állíthatjuk, hogy (tágabb értelemben felfogott) közszolgálati jogunk az elmúlt években egységes jogpolitikai irányok mentén alakul; ez még egyes jogintézmények tekintetében sem állapítható meg. Horváth István dolgozatának célkitűzése abból a szempontból mindenesetre megalapozottnak tekinthető, hogy a szerző napjaink munkajogász szakmai közéletben – a jogalkotásban való részvétele okán is – az érintett jogterületeket legelmélyültebben ismerő szakemberek közé tartozik. A könyv előszavában egyébként maga is utal a közszolgálati jogunk közel két évtizedes fejlődésének ellentmondásaira és az utóbbi évek jogpolitikai dilemmáira. Kiadói politikai kérdés annak eldöntése, hogy a közszolgálat párhuzamos feldolgozása mely gyakorlati jogalkalmazói réteget célozza. Az azonban bizonyos, hogy – miként a szerző az előszó utóiratában említi – bármelyik, illetve csak az egyik jogterület szabályait alkalmazók számára is tanulságos az összevetés, a másik terület párhuzamos intézményének megismerése.

Már a Kjt. és a Ktv. hatályára vonatkozó rendelkezések igen részletes (noha még így sem kimerítő) bemutatása is alaposan feltárja az említett jogpolitikai és jogalkalmazási ellentmondásokat. Az egyes jogterületek szabályozási, azaz jogforrási rendszerének jellegzetességeit feldolgozó fejezetek (32. és köv. o.) még ha szűkszavúnak tűnnek is, a szerző határozott és megalapozott állásfoglalásait tükrözik. Ennek külön is jelentősége van a Kjt. normáinak jogi természetével (kógenciájával, illetve diszpozitivitásával) kapcsolatosan, ahol a gyakorlat közismerten és nyíltan tagadja az egyébként a tételes jogban többé-kevésbé egyértelműen rögzített rendszerképző elveket.

Jól érzékelhető a kötet által megcélzott használói kör a II. Rész (Munkaügyi kapcsolatok) terjedelméből, illetve a feldolgozás (kevésbé) részletességéből; látható, hogy a mű lényegesen nagyobb figyelmet fordít az individuális, mint a kollektív jogviszonyokra, amit persze az utóbbiaknak a közszolgáltatásban betöltött jelentősége is indokol.

Már a bevezető részekből is látható, hogy a szerző a Munka Törvénykönyve (egyes rendelkezései) alkalmazásának magyarázatával kapcsolatosan komoly dilemmába került. E vonatkozásban azt a – kézenfekvőnek tűnő, a Kjt. módszerét tükröző – szerkesztési megoldást választotta, hogy az egyes fejezetek végén utal az adott jogterületről kizárt, illetve alkalmazandó magánmunkajogi szabályokra. Vélhetően a terjedelmi korlátok nem tették lehetővé ezeknek az utaló szabályoknak a részletesebb elemzését, illetve értelmezését, ami az érthető önkorlátozás ellenére bizonyos hiányérzetet kelt, hiszen az Mt. egyes rendelkezéseinek alkalmazhatósága önmagában is számos gyakorlati problémát hordoz. Hasonló eredetűnek látszik a Kjt. végrehajtási rendeletei feldolgozásának viszonylagos szűkszavúsága.

A kötet rendkívüli erénye az, hogy a két jogterület (individuális joga) feldolgozása tematizálásának problémáját sikeresen oldotta meg a szerző. Az egyes részek nagyon alaposan és a jogalkalmazói gyakorlati logika szerint tagoltak, az adott kérdéskör valamennyi rész kérdését igyekezett áttekinteni a kommentár. Megint utalni kell azonban arra, hogy az adott terjedelmi korlát láthatóan több esetben gátat szabott a kifejtés részletességének. A megvalósított tematika jól (talán az egyedül lehetséges módon) küzdött le a Kjt. és a Ktv. eltérő szerkezetéből származó rendszerezési nehézségeket is.

A IV. rész a jogviszonyok létesítésével és módosításával foglalkozik. A kapcsolódó jogintézmények alapos feldolgozásán túl említést érdemel, hogy a szerző kitér a vonatkozó európai közösségi jogi szabályokra is, tömören és világosan kommentálja a személyek szabad mozgására, illetve tartózkodására vonatkozó közösségi joganyag rendelkezéseit. Ebben a részben talán az érvényességi-érvénytelenségi kérdések (67. o.) érdemeltek volna nagyobb figyelmet, hiszen ezeknek – megítélésünk szerint – gyakorlati jelentősége is nagyobb, ide értve a közszférában létrejött ún. színlelt szerződések érvénytelenségi jogkövetkezményeit. Igen alaposan és körültekintően tárgyalja a kommentár a kinevezéshez kapcsolódó egyes jogintézményeket (iskolai végzettség, nemzetbiztonsági ellenőrzés, pályázat, gyakornoki idő stb.). A közszolgáltatás körében az utóbbi években az egyik legellentmondásosabb jogintézménnyé vált a vezetői kinevezés (megbízás), különösen az ez évben hatályba lépett jogszabály-módosítások nyomán. Ismereteink szerint a kommentár ennek a kérdéskörnek ez ideig az első alapos (párhozamos) feldolgozása, amely jól bemutatja a kapcsolódó (korábbi) bírói gyakorlatot is.

A kommentár (a jogalkalmazásbeli jelentőségükre tekintettel) indokoltan legterjedelmesebb részei a jogviszonyok megszűnésével/megszüntetésével foglalkoznak. Itt is említésre méltó a szerző által választott eredeti és sikeres tematikus megoldás, amely pl. az egyes megszüntetési jogcímek esetében kifejezetten előnyös a gyakorlat számára is. A kapcsolódó részek magyarázatai nagyon jól választják ki a bírói gyakorlatból a lényeges eseteket. A jogviszonyok megszűnéséhez kapcsolódóan tárgyalja a szerző az ún. jogállás-változás tényállásait is, ugyancsak kellően részletes tematikus beosztásban.

A „Munkavégzés” című VIII. rész (alkalmazkodva a Kjt. és a Ktv. rendszeréhez) a legszakszerűbb szabályanyagot mutatja be. A párhuzamos magyarázat különösen az összeférhetetlenségi szabályozás tekintetében bizonyult szemléletesnek: e körben igencsak szembeötlőek a közszolgálati rendszer önellentmondásos szabályai.

A fegyelmi felelősségi jogviszonyt, illetve eljárást tárgyaló IX. résszel kapcsolatban ismét azt emeljük ki, hogy az egyébként nagy gyakorlati jelentőségű bírósági eseti döntések feldolgozása lényegében teljes körűnek tekinthető.

A munkaidő és pihenőidő erősen terjedelmi korlátok között tartott magyarázata mutatja legszemléletesebben azt a nehézséget, amelyet az Mt. alkalmazása, illetve annak a párhuzamos kommentár keretei között való bemutatása okozott (nem beszélve a Kjt. egyes ágazatainak sajátos problémáiról). Gyakorlati használhatóságát tekintve talán ez a rész a legkevésbé értékes, noha közsímet, hogy a szerző e terület egyik leg(él)ismertebb szakértője. Az illetményrendszert bemutató rész a szerző igen alapos gyakorlati tapasztalatairól is árulkodik; a díjazási rendszer igen alapos, kimerítő bemutatása, miként ez a rendkívül differenciált kártérítési felelősség tekintetében is megállapítható.

Az olvasó eredeti és figyelemre méltó – összességében sikeres, hazai kommentár-irodalmunkban tulajdonképpen új műfajt teremtő – kísérlet eredményét tartja a kezében, amely bizonyosan sikerre számíthat a közszolgálati jogalkalmazói körben.

Berke Gyula

Prugberger Tamás: Munkajogi normatív értékek és a neoliberális globalizálódó gazdaság. Miskolc, 2008, Bíbor Kiadó.

Napjaink jogirodalmában, különösen pedig munkajogi irodalmában ritka műfajú kötettel jelentkezett Prugberger Tamás professzor. A közelmúltban megjelent műben tulajdonképpen „vegyes munkajogi dolgozatokat” adott közre. A különböző munkajogi témákat feldolgozó, tematikusan szorosan nem kapcsolódó írások a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Agrár- és Munkajogi Tanszéke oktatói-kutatói gárdájának (Jakab Nóra, Kenderes György, Rácz Zoltán, Tóth Hilda) közreműködésével születtek. Többnyire egyébként olyan témákkal találkozunk a kötetben, amelyek körében a szerző a közelmúltban már publikált, és amelyek az elmúlt évek hazai és nemzetközi munkajogtudományának folyamatosan napirenden lévő kutatási területei.

Noha a kiadás évében már tulajdonképpen jogtörténeti értékűnek tekinthető, úgy véljük, hogy a hazai munkajogi gondolkodás számára a kötet első fejezete a legeredetibb. A szerző ebben a fejezetben a 2004. évre elkészült új munka törvénykönyv-koncepcióhoz fűz kritikai észrevételeket, amelyek a koncepció alapvető kérdéseit érintik. (A szerző maga is tagja volt a